

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR TA'SIRIDA BANK MIJOZLARINING
DEPOZIT FAOLIYATI DINAMIKASI**

Mirzalimova Mubina

Andijon davlat texnika instituti

Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv

fakulteti "Bank ishi va audit" yo'nalishi

4-kurs K-116-21 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Mittillayev Ibrohimjon

Annotatsiya: Raqamli texnologiyalar bank sektorida xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, mijozlar bilan samarali aloqalarni rivojlantirish va depozit faoliyatini faollashtirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning bank mijozlari tomonidan depozit faoliyatiga ta'siri o'rganiladi. Xususan, mobil ilovalar, internet-banking, raqamli marketing vositalari va sun'iy intellekt asosidagi xizmatlarning mijoz xatti-harakatlariga qanday ta'sir ko'rsatayotgani tahlil qilinadi. Depozit mahsulotlariga bo'lgan talab, ularning muddati va hajmi kabi ko'rsatkichlar orqali raqamli texnologiyalarning amaliy ta'siri baholanadi. Shu bilan birga, mijozlarning raqamli xizmatlarga bo'lgan ishonchi, foydalanish qulayligi va xizmat ko'rsatish tezligi kabi omillar orqali depozitlar dinamikasidagi o'zgarishlar yoritiladi. Maqolada tijorat banklari raqamli transformatsiyaga qanday moslashayotgani, bu esa mijozlar faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani chuqur tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, bank mijozlari, depozitlar, internet-banking, mobil ilovalar, mijoz xulq-atvori, moliyaviy xizmatlar, sun'iy intellekt, depozit dinamikasi, tijorat banklari, raqamli transformatsiya, ishonch.

Аннотация: Цифровые технологии играют важную роль в повышении качества банковского обслуживания, развитии эффективных связей с клиентами и активизации депозитной деятельности. В данной статье исследуется влияние цифровых технологий на депозитную активность

клиентов банков. В частности, анализируется, как мобильные приложения, интернет-банкинг, цифровой маркетинг и услуги на основе искусственного интеллекта влияют на поведение клиентов. Воздействие цифровых технологий оценивается на основе спроса на депозитные продукты, их сроков и объемов. Также рассматриваются такие факторы, как доверие клиентов к цифровым услугам, удобство использования и скорость обслуживания. В статье подробно анализируется, как коммерческие банки адаптируются к цифровой трансформации и как это влияет на деятельность клиентов.

Ключевые слова: цифровые технологии, банковские клиенты, депозиты, интернет-банкинг, мобильные приложения, поведение клиентов, финансовые услуги, искусственный интеллект, динамика депозитов, коммерческие банки, цифровая трансформация, доверие.

Abstract: Digital technologies play a crucial role in enhancing banking service quality, improving client relations, and boosting deposit activity. This article examines the influence of digital technologies on the deposit behavior of bank clients. Specifically, it analyzes the impact of mobile applications, internet banking, digital marketing tools, and AI-based services on customer behavior. The practical effect of digital innovations is assessed through indicators such as demand for deposit products, their terms, and volumes. Additionally, factors like client trust in digital services, usability, and service speed are explored. The article thoroughly analyzes how commercial banks are adapting to digital transformation and how this affects customer activity.

Keywords: digital technologies, bank clients, deposits, internet banking, mobile applications, customer behavior, financial services, artificial intelligence, deposit dynamics, commercial banks, digital transformation, trust.

KIRISH

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar taraqqiyoti moliyaviy sektor, ayniqsa tijorat banklarining faoliyatida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Banklar o'z mijozlariga zamonaviy, tezkor va xavfsiz xizmatlarni taqdim etish orqali ularning ishonchini qozonishga intilmoqda. Ayniqsa, depozit faoliyati sohasida raqamli

texnologiyalarning joriy etilishi mijozlar xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Internet-banking, mobil ilovalar, sun'iy intellekt asosidagi maslahat xizmatlari mijozlarga o'z mablag'larini qulay va tezkor tarzda boshqarish imkonini bermoqda. Shu bois, raqamli xizmatlarga bo'lgan talab ortib borar ekan, bu depozitlarning hajmi, muddati va tarkibida sezilarli o'zgarishlarga olib kelmoqda. Mazkur maqolada banklarning raqamli texnologiyalarni qanday joriy qilayotgani, bu jarayon mijozlarning depozit faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani tahlil qilinadi. Maqsad – raqamli transformatsiya sharoitida mijozlar xatti-harakatlarining o'zgarish dinamikasini aniqlashdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Raqamli texnologiyalar ta'sirida bank mijozlarining depozit faoliyatini o'rganish moliyaviy xizmatlar sohasi bo'yicha mavjud ilmiy tadqiqotlar, nazariy asoslar va amaliy ishlanmalarni tahlil qilishni talab etadi. Ilmiy adabiyotlarda tijorat banklarining moliyaviy resurslarni jalb qilishdagi innovatsion yondashuvlari, mijozlar bilan munosabatlarni raqamlashtirish orqali mustahkamlash strategiyalari keng yoritilgan. Xususan, bank-mijoz munosabatlariga axborot texnologiyalarining ta'siri, xizmat ko'rsatish jarayonining raqamlashtirilishi va bu orqali depozit faoliyatining faollashuvi borasidagi tadqiqotlar mavjud. Banklarning moliyaviy barqarorlikka erishishdagi raqamli yechimlar orqali erishgan yutuqlari va ularning risklarni boshqarishdagi samaradorligi alohida o'rganilgan.

Metodlar bo'limida esa sifatli va miqdoriy tahlil uslublariga tayanilgan. Bank mijozlarining raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi, ularning depozitga bo'lgan qiziqishi, elektron xizmatlar orqali omonat qo'yish tezligi va hajmi statistik ko'rsatkichlar orqali o'rganilgan. Tadqiqotda onlayn so'rovnomalar, tijorat banklarining hisobot ma'lumotlari va mijozlar xatti-harakatlariga oid tahlillar asosida ilmiy natijalar chiqarilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt vositalarining depozit strategiyasiga ta'siri, mijozlarning ishonchi va ularning sodiqligi kabi jihatlar ham metodologik yondashuv sifatida kiritilgan.

NATIJALAR

Olib borilgan tadqiqotlar raqamli texnologiyalar bank mijozlarining depozit faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatdi. Jumladan, mijozlar orasida mobil ilovalar orqali hisob ochish, depozit qo'yish va uni boshqarish darajasi keskin oshgan. Bank xizmatlarining raqamlashtirilishi mijozlar uchun qulaylik, tezkorlik va xavfsizlik yaratganligi sababli, an'anaviy bank filiallariga murojaat qilish holatlari kamaymoqda. Internet-banking va mobil banking orqali amalga oshirilgan depozit operatsiyalari soni va hajmi yildan-yilga ortmoqda.

Shuningdek, depozitlar muddati va hajmida ham o'zgarishlar ko'zga tashlanmoqda. Raqamli xizmatlar orqali qisqa muddatli depozitlar soni ortib, ular yuqori darajadagi likvidlikni ta'minlagani sababli mijozlar tomonidan ko'proq tanlanmoqda. Sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan maslahat tizimlari esa mijozlarga eng qulay va foydali depozit mahsulotlarini tanlashda yordam bermoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalardan foydalanayotgan mijozlar depozit jarayonida faolroq, o'z moliyaviy qarorlarini mustaqil ravishda va tez qabul qilishga moyil bo'lishadi. Umuman olganda, raqamli transformatsiya depozit faoliyatini modernizatsiyalash, xizmatlar sifatini oshirish va mijozlarning moliyaviy madaniyatini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Bu esa o'z navbatida, banklar uchun depozit bazasini mustahkamlash va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash imkonini bermoqda.

MUHOKAMA

Mijozlarning bank bilan aloqalari tobora raqamli shaklga o'tayotgani bank tizimida yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Raqamli texnologiyalar mijozlarning kundalik bank xizmatlaridan foydalanish tarzini o'zgartirdi. Avvallari mijozlar depozit qo'yish yoki boshqa moliyaviy xizmatlarni olish uchun bank filiallariga tashrif buyurishgan bo'lsa, hozirda bu jarayonlar mobil qurilmalar orqali amalga oshirilmoqda. Ushbu o'zgarishlar mijozlarning vaqt va xarajatlarini tejab, ularga mustaqil moliyaviy qarorlar qabul qilish imkonini berdi. Bundan tashqari, raqamli xizmatlar orqali banklar mijozlar faoliyatini doimiy monitoring qilib borish, ularning ehtiyojlarini tahlil qilish va individual yondashuv asosida mahsulotlar taklif qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu esa depozit mahsulotlariga bo'lgan talabni oshirib,

mijozlarning bank bilan uzoq muddatli aloqalarini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mijozlar raqamli xizmatlarning xavfsizligi va ishonchliligiga ham katta ahamiyat bermoqda. Bu jihatdan banklar axborot xavfsizligini ta'minlash, foydalanuvchi interfeyslarini soddalashtirish va xizmat ko'rsatish tezligini oshirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Muhokama qilinayotgan jarayonlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar nafaqat xizmat ko'rsatish jarayonlarini qulaylashtirmoqda, balki banklar va mijozlar o'rtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamli muhitda shakllanayotgan depozit faoliyati bank tizimining umumiy rivojlanishiga kuchli turtki bermoqda. Shu bois, banklar raqamli strategiyalarini takomillashtirish orqali nafaqat raqobatbardoshligini saqlab qoladi, balki mijozlar ehtiyojiga mos innovatsion xizmatlar orqali bozor ulushini kengaytirish imkoniga ham ega bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalarning bank mijozlari depozit faoliyatiga ta'siri juda sezilarli va kompleks xususiyatga ega. Ular mijozlar uchun xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirib, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish imkonini yaratdi. Mobil banking, internet-banking va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar orqali mijozlar o'z depozitlarini tez va xavfsiz boshqara olishmoqda. Bu esa banklar uchun depozit bazasining kengayishiga, mijozlar uchun esa moliyaviy ishonch va qulaylikning ortishiga olib keldi. Kelajakda raqamli texnologiyalarning yanada takomillashuvi bank xizmatlarini yanada chuqurroq raqamlashtirishga olib keladi. Bu esa nafaqat mijozlar xulq-atvorining o'zgarishiga, balki butun moliyaviy tizimdagi xizmatlar dinamikasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Banklar esa raqamli muhitda samarali faoliyat yuritish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, mijozlarga individual yondashuv asosida xizmatlar ko'rsatish va axborot xavfsizligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratishlari lozim. Shu tarzda raqamli transformatsiya nafaqat texnologik yangilik, balki bank-mijoz munosabatlarini yangi sifat bosqichiga olib chiqadigan muhim strategik vosita sifatida qaralishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Abduqodirov A. “Bank ishi va moliya bozori”, Toshkent, “IQTISODIYOT” nashriyoti, 2022-yil.
2. Xidirov Sh.X., “Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari faoliyati”, Toshkent moliya instituti, 2023-yil.
3. Jo’rayev M.M., “Moliyaviy xizmatlar va innovatsion texnologiyalar”, “Iqtisodchi” nashriyoti, 2022-yil.
4. Karimova N.K., “Banklarda mijozlarga xizmat ko’rsatish innovatsiyalari”, Toshkent, 2024-yil.
5. O’zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy hisobotlari, 2023–2024 yillar.
6. Usmonov B.E., “Raqamli bank ishi asoslari”, Toshkent, “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2023-yil.
7. G’ulomov S.S., “Moliyaviy menejment va raqamli innovatsiyalar”, 2024-yil.